

להם מן הממשלה אף שהיה שם מקום מקום חפלה לשיממאלים כנ"ל :

(ד) ולכאורה יש להעיר מהך דיו"ד סי' ד' סעי' ז' ישממאלים שאינם מניחים לשחוט אלא"כ יהפוך פניו לא"ל קיבל"א כמנהג חוקותיהם אינו דומה לשחוט לשם הרים כו' . וכתב הע"ז והש"ך שם בשם הרשב"א דזהו משום זה מחשב זה עובד לא אחרין כו' רשב"א סי' שמי"ה עכ"ל . הרי דגם ישממאלים בכלל עובדים . ועיקר היתר החם הוא משום זה מחשב זה עובד כו' . ולפ"ז יש להקשות על מה שכתבו כל הפוסקים הכל"ל וגם הרשב"א כנ"ל דישממאלים אינן חוקרים יין במגען לאכור בהגאה משום דלא פלחי ע"ז . אבל באמת אינו קשה כלל לפי המבואר בגוף תשובת הרשב"א ח"א סי' שמי"ה דדרק של ישממאלים לשחוט דוקא נגד המזרח דמחשבת דבר זה לדברי רוח שלהם תועלת כו' . ח"כ אינן עובדים ע"ז בשחיטתן למזרח רק דכיוונו כמו שחוט לרפואה וכיוצא בה מדברי הבאי שאומרים כו' . וכמבואר ביו"ד סי' ד' סעי' ה' דאסורה בהכילה וע"כ הוכרחו כאן לומר הפעם מבוטא זה מחשב זה עובד כו' דהיי' מותר אף בהכילה . ואין זה שום סתירה כלל למה שכתבו כל הפוסקים וגם הרשב"א בענינו דישממאלים אינן עובדי ע"ז . ולכן שפיר אין לנו להחמיר בנ"ד וכמש"כ לעיל . וכן י"ל בזה דחולין (דף ל"ט ע"ב) הנהו טייבי דהתי כו' דמא ותרצא לדין כו' ופי' רש"י טייבי ישממאלים כו' הרי דגם ישממאלים היו עובדי ע"ז . ולפי מש"כ י"ל גם החם דהיה כוונתם לשם רפואה וכיוצא בה מדברי הבאי וכל"ל . גם י"ל דהחם היו יולא מן הכלל דהנהו טייבי סי' ידוע דעובדי ע"ז הים . אבל כ"ז דלא הוחזקו לעובדי ע"ז הם בכלל אומה דלא פלחי ע"ז . ועיין בפר"ח ליו"ד סי' י"ט ס"ק ו' . ושם ג"כ יש לומר דמיידי דהיה כוונתם לדברי הבאי וכל"ל . ויותר אין לי כח להאריך ויקבל החכם :

סימן יב

ב"ה חודש שבט תר"ח רפ"ק

אל בבוד הרב הג' וכו'

במה שדרש ממני לחוות דעתי ע"ד הוראהו במה דפסק בבית מילה שהי' בבב"א ביו"ט ז' וסי' מברך המוהל ברכת כוס של ברכת המילה על שבר ואורה כה"ד שישתה המוהל עוד כוס של שבר ויהיה יולא קידוש במקום סעודה וחלקו עליו כל לומדי עירו דהא מבואר במג"א סי' רע"ג ס"ק י"א דאינו יולא בפירות משום קידוש במקום סעודה רק במיני תרגימא דחשיבי טפי עכ"פ לסעודה שבת יותר מן יין . והביא בשם הש"ג דאף בפירות יולא והכריע דלא כדבריו . ולפ"ז ה"ה בשכר אינו יולא . וכת"ר כתב לפרש טעמו דכיון דחזינן דכתבו הפוסקים דשכר דידן עובדים עליו בפסח על כל יראה מה"ת ויש צו כיתא בבא"פ . אלמא דגם שכר הוא סעיד כמו יין רק הא דמברכין עליו שסבל הוא מהפעם שכתבו החס"ם דאינו עשוי לסעוד אבל באמת גם שכר סעיד ואחרין כח"ר בזה . וציקש ממני לחוות דעתי בזה :

(א) תשובה כי לדעתי יש להוכיח כשיטת השלטי גבורים . דהא עיקר הסעם דבטיק קידוש במקום סעודה הוא כמש"כ הרשב"א בפסחים (דף ק"א ע"א) למד טעמא והתם' שם ד"ה אף ידי קידוש לא יולא כו' דזהו משום דכתיב וקראת לשבת עונג במקום קידוש שם ההא עונג וכ"כ הר"ף והרא"ש שם

נכון להם בית חפלה בביתן שהיה שם מקום חפלה לשיממאלים מקודם שנכבשה ח"י ח' הקיסר יר"ה . ונשאלתי מהם אם מותרין להתפלל שם היסודים או לא :

(א) תשובה בעז"ה בקלרה והוא . דמבואר בלוח"ה סי' קנ"ד סעי' י"א במג"א ס"ק י"ז דכל מילי דמלוא אין עושין מדבר שנעשה לעבודת עם אחר ובכ"ה בשם הרא"ש דאפי' נעבד הבית ע"ג בקבע מותר להפלה בתוכו כו' דמחזיר שאני כו' והכא שאני דלא עבד הבית עלמנו כו' עכ"ל . ח"כ לפי דברי המג"א הדין נוהג בנ"ד דמותרין היסודים להתפלל בתוכו . אלא דיש נמשדי בה נהגא עדיין לפי המבואר ביו"ד סי' קמ"ה סעי' ג' הכנים עבודה עם אחר לתוך הבית כו' הולאה סוהר כו' אבל אם הוקלס לכך אינו מותר ח"כ הולאה משם דרך ביטול כו' . וכיון דמבואר בע"ז (דף כ"ג ע"ב) וביו"ד סי' קמ"ז סעי' י' הניחוס עובדי' בשעת מלחמה אסורה . ח"כ בנ"ד דשיממאלים הלכו משם משום דנכבשו במלחמה אין זה מקרי ביטול ונאסרה עדיין משום משמשי עבודה עם אחר אף להדיע וכש"כ על בית החפלה . אכן באמת ז"ה דהא מה דמוחקין להם על בית החפלה מן הממשלה הרוממה ע"פ הסד של השרים מן ח' הקיסר"ה . ח"כ זה גופא הוי כמו ביטול דמהני [ועיין בגיטין (דף ל"ח ע"א) דעייסרו בסיוחן . ובחוס' ד"ה אבל בחזקה כו' שם וקל"ה] ומבואר בע"ז (דף ס"ד) דאפי' זה לפעור חס למרקוליס ג"כ מהני ביטולו . וכמבואר ביו"ד סי' קמ"ז סעי' ה' דעכו"ם מבטל כו' אפי' אינו עובד כו' . ע"כ גם בנ"ד מקרי זה ביטול ומותרת בהגאה . ועיין ביו"ד סי' קמ"ז סעי' ז' בהרמ"א וביאור הגר"ה שם . וממילא ה"ה דמותרת לבית החפלה . וכמש"כ המג"א לחלק בזה דמחזיר שאני כיון דלא עבד הבית עלמנו :

(ב) וראיתי בפרי מגדים לחו"ה סי' קנ"ד ס"ק י"ז על דברי המג"א הכלל שהביא בשם הח"ר דהר"מ אינו מתיר רק להתפלל בתוכו . אבל לעשות ממנו בהכ"ז קבוע מודה דאסור כו' . ח"כ לפ"ז יש להחמיר בנ"ד לעשות שם בהכ"ז קבוע . אכן בנ"ד יש להסיר בפשיטות לפי המבואר ביו"ד סי' קמ"ז סעי' ה' ב"רמ"א דישממאלים שאינן עובדי ע"ז . וכן מבואר בהרמב"ם פ' י"א ה' מ"א ה' ז' שכתב וכן כל איי שאינו עובד עבודה כבדים כגון אלו הישממאלים כו' . וכן מבואר ביו"ד סי' קנ"ד סעי' ו' ובנ"ז שם ס"ק ד' ובש"ך ס"ק י"ב ובטור שם בשם הרשב"א שכתב דיש מהגאונים שהתירו יין של ישממאלים שהדבר ידוע שאינן עובדים עבודה כבדים הן וכ"כ הרמב"ם כו' עכ"ל הטור שם . ואף דהתם' במגילה (דף ו') גד"ה מרחטיות כו' כהנו דקשה לומר שאינן מקומות יכול ללמוד שם כו' . עכ"ז אינו רק בבית ע"ז אבל בבית חפלה של ישממאלים דאין מכניסים שם שום מין ע"ז ע"כ אף החס"ם מודו דמותר להתפלל וללמוד שם :

(ג) וגם במה שכתבתי לעיל דבנ"ד הוי כמו הניחוס בשעת מלחמה דלא הוי ביטול מלך האומה שנכבשה . אך כעת הוגד לי דע"פ האלקאן הרשות להם לחזור ונעשות שם לבית החפלה . ח"כ הא אחרין בע"ז (דף נ"ג) וביו"ד סי' קמ"ז סעי' י' דאם יכולים לחזור לאחר המלחמה ולא חזרו יש בזה דין ביטול אף מלך העובדים נהע"ז . אכן באמת אין זה נלמד לענייננו כלל לפי מה דנבאר לעיל דזה היה מקום חפלה לשיממאלים ומבואר נהדיא ברמ"א ליו"ד סי' קמ"ז סעי' ה' דישממאלים שאינן עובדי ע"ז אינם יכולים לבטל . הרי דמקריא אינן עובדי ע"ז . ולכן אף דלא מהני הביטול שלהם עכ"ז הא ח"כ בזה לדין ביטול כלל כיון דאין עובדי ע"ז . ע"כ ברור ופשוט דמותר אף לעשות בהכ"ז קבוע בהמקום שמתין